

Χαιρετισμός του Δημάρχου Σητείας

Με μεγάλη χαρά και ένα αίσθημα δίκαιης υπερηφάνειας, ο Δήμος μας υποδέχεται την τρίτη έκδοση πεπραγμένων ενός επιστημονικού συνεδρίου αφιερωμένου αποκλειστικά στον *Ερωτόκριτο*, το διάσημο έμμετρο μυθιστόρημα του πιο γνωστού τέκνου της Σητείας, του Βιτσέντζου Κορνάρου. Και παρόλο που το συνέδριο αυτό δεν έγινε στην πόλη μας, το δημοτικό συμβούλιο ενέκρινε τη δαπάνη της παρούσας έκδοσης, επειδή θεωρεί υποχρέωσή του να συνδράμει κάθε φορέα που υπηρετεί και προωθεί με τις δράσεις του τη γνώση γύρω από το σητειακό πολιτισμό και τα σητειακά γράμματα. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, με την έκδοση αυτή συνεχίζουμε τη συνεργασία μας με το Τμήμα Φιλολογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, στο οποίο υπάρχει μακρά παράδοση διδασκαλίας της κρητικής λογοτεχνίας από τα χρόνια των αείμνηστων καθηγητών Μανόλη Κριαρά και Λίνου Πολίτη. Καρποί αυτής της συνεργασίας ήταν επίσης η χορηγία μας στην εικαστική έκθεση «...μόνον εσέ, Ρωτόκριτε» το 2015, και η παρουσίαση για πρώτη φορά στη Σητεία, τον Ιούλιο του 2017, των προκαταρκτικών πορισμάτων ενός φιλόδοξου ερευνητικού προγράμματος που εγκαινίασαν οι επιμελήτριες και ο επιμελητής του τόμου αυτού με μεταπτυχιακές φοιτήτριες του Τμήματος, και που στοχεύει στην πλήρη αποδελτίωση της βιβλιογραφίας του *Ερωτόκριτου* προκειμένου να δημιουργηθεί μια βάση δεδομένων με σχόλια για το έργο.

Ευχαριστώ θερμά τον κ. Καπλάνη, που είχε την κύρια φροντίδα της έκδοσης του τόμου, για την απρόσκοπτη συνεργασία μας· την κ. Μαρκομιχελάκη, που «του κύκλου τα γυρίσματα» τη φέρνουν συχνά στη Σητεία, από το 2009, όταν υπήρξε από τους οργανωτές του διεθνούς συνεδρίου του Δήμου μας «Ο κόσμος του *Ερωτόκριτου* και ο *Ερωτόκριτος* στον κόσμο»· την κ. Σταυρακοπούλου, που με την ιδιό-

τητά της της διευθύντριας του Τομέα Μεσαιωνικών και Νεοελληνικών Σπουδών του Τμήματος Φιλολογίας, παρέιχε κάθε δυνατή στήριξη στη συνεργασία με το Δήμο και στην προετοιμασία του τόμου και τους συνεργάτες μου στον Δήμο και στο Κέντρο Ερευνών και Μελετών Κρητικού Πολιτισμού, για όλη τη βοήθεια που προσέφεραν.

Θοδωρής Πατεράκης
Σητεία, Ιούλιος 2017

Πρόλογος

Την άνοιξη του 2015 έλαβε χώρα μια σειρά εκδηλώσεων αφιερωμένων στον *Ερωτόκριτο* του Βιτσέντζου Κορνάρου, ωστόσο όχι σε έναν τόπο περίπου αναμενόμενο, όπως θα ήταν η πατρίδα του ποιητή Σητεία ή η πόλη στην οποία εκείνος έζησε ένα μέρος της ζωής του, το σημερινό Ηράκλειο, αλλά στον ελληνικό Βορρά, στη Θεσσαλονίκη, μια πόλη που το πανεπιστήμιό της θεράπευσε από την αρχή της λειτουργίας του τη μελέτη της κρητικής λογοτεχνίας.

Σήμερα, λόγω μιας καλής συγκυρίας στη σύνθεση των διδασκόντων του Τομέα Μεσαιωνικών και Νέων Ελληνικών Σπουδών του Τμήματος Φιλολογίας Α.Π.Θ. έχει αναζωογονηθεί η διδασκαλία κειμένων της παλαιότερης νεοελληνικής λογοτεχνίας, ανάμεσα στα οποία ο *Ερωτόκριτος* κατέχει εξέχουσα θέση, σε προπτυχιακό και μεταπτυχιακό επίπεδο. Σε αυτό το πλαίσιο, αφενός για να προσφερθεί στις/τους φοιτήτριες/-ητές μας, έξω από τις πανεπιστημιακές αίθουσες, μια σφαιρικότερη εικόνα για την επιρροή του έργου στο σύγχρονο ελληνικό πολιτισμό, και αφετέρου για να κάνει γνωστές ο Τομέας τις δραστηριότητές του στο ευρύτερο κοινό της Θεσσαλονίκης, οργανώθηκαν την άνοιξη του 2015 στο Τελλόγλειο Ίδρυμα Τεχνών του Α.Π.Θ.: α) μία εικαστική έκθεση με τίτλο «...μόνον εσέ, Ρωτόκριτε» (στο διάστημα 4 Απριλίου έως 14 Ιουνίου), όπου γνωστές/-οί εικαστικές/-οί με τη φροντίδα της Ίριδας Κρητικού συνυπήρξαν με φοιτήτριες/-ητές του εργαστηρίου χαρακτηριστικής του καθηγητή Μανόλη Γιανναδάκη από το Τμήμα Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών Α.Π.Θ.· β) μία βραδιά απαγγελίας *Ερωτόκριτου* από τον καθηγητή του Τμήματος Ιατρικής Νίκο Παπαδάκη, με συνοδεία ζωντανής μουσικής από φοιτήτριες/-ητές του Πανεπιστημίου μας· γ) η παράσταση του θεατρικού μονολόγου της Άσπας Κυρίμη «Ζγουραφιστή σ' όλο το νουν έχω τη στόρησή σου» (28 Μαΐου), που υπήρξε παραγγελία του Τομέα προς την ηθοποιό-σκηνοθέτιδα· και τέλος, δ) το διήμερο (28-29 Μαΐου) διεθνές συνέδριο για τον *Ερωτόκριτο*, που τα πεπραγμένα του εκδίδονται στον παρόντα τόμο.

Όλες τις εκδηλώσεις τίμησε με την παρουσία του πολύς κόσμος, τόσο από την πανεπιστημιακή κοινότητα όσο και από την κοινωνία της πόλης, που με τη μεγάλη του συμμετοχή ξεπέρασε κάθε δική μας προσδοκία για την επιτυχία των εκδηλώσεων. Ιδιαίτερα χαροποιό για εμάς ήταν το γεγονός της μαζικής προσέλευσης φοιτητριών και φοιτητών στο συνέδριο, όπου είχαν την ευκαιρία να δουν και να ακούσουν μελετήτριες και μελετητές του *Ερωτόκριτου*, τόσο από την Ελλάδα όσο και κυρίως από το εξωτερικό, που τις/τους γνώριζαν έως τότε μόνον ως ονόματα από τη βιβλιογραφία. Ωστόσο, δε φροντίσαμε μόνο για το διεθνή χαρακτήρα του συνεδρίου, με τη συμμετοχή έγκριτων συναδελφισσών και συναδέλφων από την Ευρώπη, τις Η.Π.Α. και την Αυστραλία (που μάλιστα προσφέρθηκαν να συμμετάσχουν παρά την ελάχιστη δική μας συμμετοχή στην κάλυψη των εξόδων τους). Θέλαμε επίσης το συνέδριο αυτό να δώσει βήμα και σε εκκολληπτόμενες/-ους ερευνήτριες/-ητές να παρουσιάσουν τη δουλειά τους, για να φανεί η φροντίδα μας να συνεχιστεί και στο μέλλον η ενασχόληση με το έργο. Και είναι με πολλή χαρά που φιλοξενούμε στον τόμο τις συμβολές των τότε μεταπτυχιακών μας Μ. Αποστολίδου και Γ. Ποιμενίδη.

Τις προσπάθειές μας συνέδραμαν πρόθυμα όλα τα μέλη του Τομέα Μ.Ν.Ε.Σ., τα οποία και ευχαριστούμε θερμά. Ιδιαίτερες ευχαριστίες οφείλουμε περισσότερο από όλες/-ους στην τότε διευθύντρια του Τομέα, καθηγήτρια Μαίρη Μικέ, η οποία υποστήριξε πολύ ενεργά, σε όλα τα στάδια, την οργάνωση των εκδηλώσεων, καθώς και στην καθηγήτρια της συγκριτικής γραμματολογίας Λίζυ Τσιριμώκου που μαζί με τη Μ. Μικέ μάς έκαναν την τιμή να προεδρεύσουν σε δύο συνεδρίες του συνεδρίου. Με μεγάλη χαρά επίσης καλωσορίσαμε στο συνέδριό μας τον Arthur Bot από την Ολλανδία (Universiteit van Amsterdam) και τη Δρ. Μαρίνα Ροδοσθένους από την Κύπρο (Πανεπιστήμιο Λευκωσίας), που πρόθυμα δέχτηκαν και έκαναν τελικά τη σύνοψη των συμπερασμάτων και το κλείσιμο του συνεδρίου. Εκφράζουμε και εδώ τις θερμές ευχαριστίες μας.

Τόσο ο τόμος αυτός όσο και το συνέδριο αφιερώθηκαν στην αγαπημένη μας παλιά συναδέλφισσα και δασκάλα Κομνηνή Δ. Πηδώνια, που αφυπηρέτησε ως Αναπληρώτρια Καθηγήτρια του Τμήματος Φιλολογίας το 2010, και υπήρξε σε όλη την ερευνητική της πορεία αφοσιωμένη στη μελέτη της κρητικής λογοτεχνίας και γενικότερα σε αυτό που ο δικός της δάσκαλος, ο Μανόλης Κριαράς

(1906-2014), ονόμαζε «υστερομεσαιωνική/πρωτονεοελληνική» λογοτεχνία. Ο τόμος, λοιπόν, αρχίζει με τον έπαινο της τιμωμένης και την εργογραφία της και ακολουθεί η γραπτή μορφή δώδεκα ανακοινώσεων που έγιναν στο συνέδριο.

Ως επιμελήτριες και επιμελητής πρέπει να σημειώσουμε ότι σε όλον τον τόμο εφαρμόσαμε συγκεκριμένες εκδοτικές αρχές (εκσυγχρονίσαμε οθρογραφικά τα παραθέματα, εφαρμόσαμε και σε αυτά το μονοτονικό σύστημα γραφής και ακολουθήσαμε παντού το βιβλιογραφικό σύστημα συγγραφέας-χρονολογία – αν και, όπου χρειάστηκε, διατηρήσαμε τις βραχυγραφίες του Λεξικού Κριαρά για τα βασικά κείμενα, λ.χ. *Ερωτόκρ.*, *Ερωφ.*). Γενικά, είχαμε αγαστή συνεργασία και γόνιμες συζητήσεις με όλες/-ους στο στάδιο προετοιμασίας του τόμου και, βέβαια, σεβαστήκαμε απόλυτα την ελευθερία της γνώμης τους, ακόμη και σε περιπτώσεις που δε συμμεριζόμασταν τις απόψεις τους. Κι αυτό γιατί πιστεύουμε ότι σε ένα ακαδημαϊκό έργο όπως αυτό που κρατάτε στα χέρια σας η καθεμία και ο καθένας έχει την ακαδημαϊκή και προσωπική ευθύνη για τα ενυπόγραφα γραφόμενά της/του.

Στο τέλος του Προλόγου μας επιτάσσεται ένα Επίμετρο Εικόνων, στο οποίο δημοσιεύονται για ιστορικούς λόγους η αφίσα του συνεδρίου, καθώς και όλα τα χαρακτηριστικά των τότε σπουδαστριών και σπουδαστών του Εργαστηρίου Χαρακτικής της Σχολής Καλών Τεχνών Α.Π.Θ. που είχαν πάρει μέρος στην εικαστική έκθεση «...μόνον εσέ, Ρωτόκριτε», αλλά δεν είχε σταθεί δυνατόν να περιληφθούν στον κατάλόγό της. Ευχαριστούμε θερμά τις/τους: Μιχάλη Βαφόπουλο, Μάριον Ιγγλέση, Ανθούλα Μπουρνά, Ιωάννα Παπαδημητρίου, Ισιδώρα Παπαδούλη, Πόλυ Σχοινά, Αυγή Τόπακα και Κατερίνα Τσίτσελα, για την εκχώρηση των δικαιωμάτων δημοσίευσης των έργων τους και, ιδιαίτερα, τον καθηγητή τους και Διευθυντή του Εργαστηρίου Χαρακτικής Μ. Γιανναδάκη, που φρόντισε προσωπικά για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων και την όσο το δυνατόν καλύτερη ποιότητα των φωτογραφιών και επίσης μας παραχώρησε το δικό του έργο, που κοσμεί το εξώφυλλο του τόμου.

Το συνέδριο ήταν, χρονολογικά, το τρίτο που αφιερώθηκε αποκλειστικά στον *Ερωτόκριτο* του Βιτσέντζου Κορνάρου, αλλά το πρώτο που έγινε εκτός Κρήτης. Είχαν προηγηθεί εκείνα του Πανεπιστημίου Κρήτης στο Ρέθυμνο το 2003 και του Δήμου Σητείας το 2009, και ακολούθησε ένα ακόμη, με συνεργασία των δύο προηγούμενων φορέων, το καλοκαίρι του 2015 στη Σητεία. Είναι σαφές ότι ο *Ερω-*

τόκριτος εξακολουθεί και θα εξακολουθεί να τροφοδοτεί με ιδέες και υλικό για σκέψη και έρευνα.

Ο τόμος δε θα μπορούσε να εκδοθεί σε έντυπη μορφή χωρίς την αποκλειστική χορηγία του Κέντρου Ερευνών και Μελετών Κρητικού Πολιτισμού του Δήμου Σητείας, με προσωπική φροντίδα του δημάρχου κ. Θοδωρή Πατεράκη, τον οποίο ολόθερμα ευχαριστούμε. Ο Δήμος υπήρξε επίσης από τους κύριους χορηγούς της εικαστικής μας έκθεσης, δείχνοντας και με τις δύο αυτές γενναιόδωρες χειρονομίες του τη φροντίδα του για τη στήριξη κάθε σοβαρής δράσης γύρω από το έργο του αγαπημένου τέκνου της Σητείας.

Τάσος Α. Καπλάνης
Τασούλα Μ. Μαρκομιχελάκη
Σωτηρία Σταυρακοπούλου

Θεσσαλονίκη, Ιούλιος 2017